

Terveyden lukutaito-osaamista kehittämässä – IDEAHL-hankkeen pilotti

22.12.2023

*SeAMK pilotoi terveyden lukutaidon ja digitaalisen terveyden lukutaidon opintojaksoa osana IDEAHL-hanketta. Tavoitteena on kehittää sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten osaamista siten, että he kykenevät integroimaan terveyden lukutaidon huomioimisen osaksi työtään. Tämä mahdollistaa asiakaslähtöisten ja helposti saavutettavien palveluiden sekä selkeän ja ymmärrettävän viestinnän tarjoamisen.*EU:n rahoittaman IDEAHL – Improving Digital Empowerment for Active Healthy Living -hankkeen (2022–2024) tavoitteena on tutkia ja kehittää terveyden lukutaitoa ja digitaalista terveyden lukutaitoa EU:n jäsenmaissa. Hanke saa rahoituksen Horizon Europe -ohjelmasta. Hankkeessa laadittiin EU-tasoinen digitaalisen terveyden lukutaidon strategia, jota toteutettiin yhteiskehittämällä yhdessä kansalaisten, ammattilaisten ja päättäjien kanssa. Jokainen konsortion jäsen pilotoi syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana strategiaan kirjattuja terveyden lukutaitoa edistäviä toimenpiteitä. SeAMK pilotoi osana hanketta terveyden lukutaitoa ja digitaalista terveyden lukutaitoa koskevaa opintojaksoa. Terveyden lukutaidolla viitataan taitoihin, jotka määrittävät yksilön kykyä hankkia, ymmärtää, arvioida ja käyttää tietoa sekä palveluita tavalla, joka edistää terveyttä ja hyvinvointia (WHO, 2021). Terveyden lukutaito auttaa ihmistä etsimään ja arvioimaan terveysinformaatiota omahoidon toteuttamiseen, elämäntapamuutosten ja terveyttä edistävin päätösten tekemiseen, terveydenhuoltopalveluihin hakeutumiseen sekä jakamaan terveyttä edistäviä toimenpiteitä muille osana yhteisöä ja yhteiskuntaa (Kickbusch ym., 2013). Terveyden lukutaitoinen ihminen kykenee siis sujuvasti hankkimaan ja hyödyntämään luotettavaa terveysinformaatiota sekä käyttämään terveyspalveluita. Terveyden lukutaitoa voidaan rajata ja tarkastella vielä spesifimmin useista näkökulmista, kuten digitaalisen terveyden lukutaidon, ravitsemuslukutaidon, rokotuslukutaidon ja lääkelukutaidon näkökulmista (COE, 2023). Näistä

erityisesti digitaalinen terveyden lukutaito on noussut merkittäväksi sähköisen asioinnin lisääntyessä ja terveysinformaation tarjonnan siirtyessä digitaalisiin ympäristöihin. Terveyden lukutaito ilmiönä ei kuitenkaan rajoitu vain yksilöön. Se liittyy myös tiedon ja palveluiden saavutettavuuteen sekä ympäristön tarjoamaan tukeen. Pärjääminen palveluissa on tilannekohtaista ja riippuu sekä yksilön henkilökohtaisesta terveyden lukutaidon tasosta että tilanteen tai järjestelmän asettamista vaatimuksista (Kickbusch, ym. 2013). Organisaatioiden vastuulla on huomioida palveluiden saavutettavuus, helppokäyttöisyys ja asiakaslähtöisyys. Terveyden lukutaito tulisi ilmiönä siis huomioida sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa läpileikkaavasti, jolloin puhutaan organisaatioiden terveyden lukutaidosta (Brach ym., 2012). IDEAHL-hankkeen alussa toteutetun kirjallisuuskatsauksen (Povlsen ym., 2022) sekä organisaation terveyden lukutaidon mallin mukaan (Brach ym., 2012) mukaan yksi merkittävistä tekijöistä terveyden lukutaidon tukemisessa on sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten osaaminen. SeAMK panostaa tähän osa-alueeseen IDEAHL-hankkeen pilotissa. Järjestämme kevään 2024 aikana YAMK-tasoisen viiden opintopisteen opintojakson ”Terveyden lukutaito ja digitaalinen terveyden lukutaito terveyden edistämisessä”. Opintojakso on Campus Onlinen tarjonnassa ja sen voi suorittaa jokainen aiheesta kiinnostunut YAMK-opiskelija verkossa. Tavoitteena on kehittää sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten osaamista siten, että he kykenevät integroimaan terveyden lukutaidon osaksi työtään. Tämä mahdollistaa asiakaslähtöisten ja helposti saavutettavien palveluiden sekä selkeän ja ymmärrettävän viestinnän tarjoamisen. Osana opintojaksoa suoritetaan Terveyden lukutaito -osaamismerkki. Osaamismerkin voi suorittaa myös erikseen, ilman opintojakson suorittamista. Osaamismerkin suorittaminen kestää 1–5 h ja se edellyttää materiaaliin tutustumista, kokeen suorittamista hyväksytysti ja palautelomakkeen täyttämisen. Suoritetusta osaamismerkistä tulee viesti sähköpostiin, jossa on ohjeet merkin noutamisesta. Merkin voi tallentaa Open Badge Passportiin. Osaamismerkin voi suorittaa 8.1.2024 alkaen kirjautumalla SeAMKin Moodleen oheisesta linkistä: https://moodle.app-staging.seamk.hion.dev/course/index.php?categoryid=232 Asiasanat: terveyden lukutaito, IDEAHL-projekti, osaamismerkki Katja ValkamaHTT, YTM, yliopettaja Merja Hoffrén-MikkolaLitT, yliopettaja Mika Uitto, TtM, asiantuntija, TKI Lähteet: Brach, C., Keller, D., Hernandez, L., Baur, C., Parker, R., Dreyer, B., Schyve, P., Lemerise, A. J., & Schillinger, D. (2012). Ten Attributes of Health Literate Health Care Organizations. NAM Perspectives, 02(6). https://doi.org/10.31478/201206a Council of Europe. (2023). Guide to health literacy. Human Rights and Biomedicine. https://www.coe.int/en/web/bioethics/guide-to-health-literacy Kickbusch, I., Pelikan, J. M., Apfel, F., & Tsouros, A. D. (2013). Health literacy: The solid facts. World Health Organization. Regional Office for Europe. https://apps.who.int/iris/handle/10665/326432 Povlsen, M. B., Thorup, C. B., Thoft, D. S., Hæsum, L. K. E., Valkama, K., Uitto, M., Hoffrén-Mikkola, M., & Alaverdyan, A. (2023). Report on dHL. Improving Digital Empowerment for Active Healthy Living (IDEAHL) project. Haettu 12.12.2023. https://ideahl.app-staging.seamk.hion.dev/wp-content/uploads/2023/04/IDEAHL_D1.1.-Report-on-dHL.pdf Valtioneuvosto. (2023). Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma. Toimiva ja kestävä hyvinvointiyhteiskunta. 2.5 Digitaaliset palvelut ja tietojohtaminen. https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/hallitusohjelma#/2/5 World Health Organization. (2021). Health promotion glossary of terms 2021. World Health Organization. https://apps.who.int/iris/handle/10665/350161